

АЛГОРИТМ ДІЙ

у разі виникнення надзвичайної ситуації соціального характеру

Надзвичайна ситуація – це подія, порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті або території, спричинених аварією, катастрофою, стихійним лихом або іншою небезпечною ситуацією, яка призвела (може призвести) до загибелі людей та (або) значних матеріальних збитків.

Надзвичайна ситуація соціального характеру – це протиправні дії терористичного та антиконституційного спрямування, або пов'язане зі зникненням (викраденням) зброї та небезпечних речовин, нещасними випадками з людьми тощо. Вони мають свою класифікацію за певними ознаками, наприклад: з причин виникнення - ненавмисні, викликані випадковими обставинами, не залежними від дій конкретних людей або громадських сил (найчастіше пов'язані зі стихійними лихами, неврожаями, епідеміями та ін.), і навмисні, спровоковані діями людей та громадськими угрупованнями (міжнаціональні та політичні конфлікти, війни тощо).

Дії у разі терористичного акту

Законодавство визначає тероризм як суспільно небезпечну діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей чи погрози вчинення злочинних дій, щоб досягнути злочинних цілей.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій пропонує наступний порядок дій у разі терористичного акту.

Основні заходи щодо запобігання можливого терористичного акту:

- не торкайтеся у транспорті, житлових та громадських приміщеннях або на вулиці нічийних пакетів (сумок), не підпускайте до них інших. Повідомити про знахідку працівника поліції;
- у присутності терористів не виказуйте своє невдоволення, утримайтеся від різких рухів, лементу й стогонів;
- при погрозі застосування терористами зброї лягайте на живіт, захищаючи голову руками, якомога далі від вікон, зашкленених дверей, проходів, сходів;
- використайте будь-яку можливість для порятунку;
- якщо відбувся вибух – вживайте заходів щодо недопущення пожежі та паніки, надайте домедичну допомогу постраждалим;
- намагайтеся запам'ятати прикмети підозрілих людей і повідомте їх прибулим співробітникам спецслужб.

Дії разі захоплення будівлі

Рекомендації щодо дій населення у разі загрози та виникнення вибуху, у тому числі тих, що виникли внаслідок терористичної діяльності, якщо ви опинились у будинку (приміщенні, території), захопленому терористами, але не були ними знайдені.

У такій ситуації необхідно:

- зберігати спокій та намагатись уникнути контакту з терористами;
- якомога тихіше повідомити правоохоронні органи про терористичну атаку, а також про своє місцеперебування;
- не палити;
- не наближатися до дверей та вікон;
- чітко виконувати інструкції та команди правоохоронців;
- сховати свої документи та візитні картки.

Пам'ятайте, що одразу після вашого повідомлення антитерористичними підрозділами буде вжито вичерпних заходів для збереження вашого життя та здоров'я.

Дії для захисту від насильницького вторгнення та загрози масового насильства

У закладах освіти можуть виникнути ситуації, у яких є загроза вторгнення або загроза масових насильницьких дій, де працівники закладу освіти ще можуть керувати ситуацією, хоча б частково, і повідомити про це силовим органам.

Пропонуємо рекомендації дій у разі загрози масових насильницьких дій та небезпеки.

Поради для керівництва закладу освіти:

1. Якщо є змога – подайте знак тривоги, але це не повинна бути пожежна сигналізація.
2. Слідкуйте за ситуацією і переоцінюйте її.
3. Будьте готові передати командування поліції або іншим силовим органам.
4. Потрібно повідомити всіх, коли небезпека зникла.
5. Після інциденту потрібно повідомити про обставини учнів та батьків.

Хочемо зазначити, що задля швидкого та оперативного розшуку злочинців, збереження таємниці слідства та інших моментів, варто своє повідомлення для батьків та медіа узгодити з представниками силових структур.

Поради для працівників закладів освіти:

1. Попередьте інших, щоб вони негайно сховалися та забезпечили безпеку дітей.
2. Потрібно зібрати учнів всередині безпечного приміщення, якомога далі від загрози.
3. Закрийте і замкніть двері ключем (за можливістю).

Перемістіть меблі, щоб заблокувати доступ від загрози, за наявності та змоги.

4. У разі загрози стрілянини, всі мають швидко лягти на підлогу і за можливості накритися меблями, щоб не бути мішенню.

5. Вимкніть світло та всі пристрої, які можуть його подати.

6. Вимкніть усі пристрої, що видають звуки: мобільні телефони, радіоприймачі тощо.

7. Зберігайте тишу.

8. Тримайтеся якомога далі від дверей і вікон.

9. Залишайтеся спокійними, заспокоюйте тих, хто нервує.

Поради для учнів

1. Пам'ятайте про правила: не говори; не біжи; не штовхайся; не повертайся.

2. Виконуйте вказівки працівників закладу освіти.

3. Зберігайте спокій та тишу.

4. Якщо є потреба, допоможіть заблокувати двері меблями.

5. Головне: сховатися, впасти та накритися.

Евакуація з будівлі

Евакуація з будівлі необхідна не лише під час пожежі, а й землетрусів, повеней та інших надзвичайних ситуацій, якщо будівля закладу освіти є небезпечною для людей, які там перебувають.

Правила пожежної безпеки для закладів освіти та установ визначають, що під час проведення евакуації та гасіння пожежі необхідно:

- визначити найбезпечніші евакуаційні шляхи та виходи до безпечної зони у найкоротший строк;

- ліквідувати умови, які сприяють виникненню паніки. З цією метою працівникам закладів та установ не можна залишати дітей без нагляду з моменту виявлення пожежі та до її ліквідації;

- евакуацію людей слід починати з приміщення, у якому виникла пожежа, і суміжних із ним приміщень, яким загрожує небезпека поширення вогню і продуктів горіння. Дітей молодшого віку і хворих слід евакуювати в першу чергу;

- у зимовий час на розсуд осіб, які здійснюють евакуацію, діти старших вікових груп можуть заздалегідь одягтися або взяти теплий одяг із собою, а дітей молодшого віку слід виводити або виносити, загорнувши в ковдри або інші теплі речі;

- ретельно перевірити всі приміщення, щоб унеможливити перебування у небезпечній зоні дітей;

- виставляти пости безпеки на входах у будівлі, щоб унеможливити повернення дітей і працівників до будівлі, де виникла пожежа;

- у разі гасіння слід намагатися у першу чергу забезпечити сприятливі умови для безпечної евакуації людей;

- щоб запобігти поширенню вогню, диму, слід утримуватися від відчинення вікон і дверей, а також – від розбивання скла.

Пропонуємо наступні правила евакуації для дітей:

1. Не говори – щоб чути вчителя.
2. Не біжи – щоб не постраждати.
3. Не штовхайся – щоб не постраждали інші.
4. Не повертайся – щоб залишатися в безпеці.

Учнів також просять дотримуватися всіх вказівок педагогів та, у разі потреби, на прохання дорослих, допомогти іншим дітям евакуюватися. При прибутті до безпечної зони, не розходитися і залишатися разом із класом.

Правила евакуації для педагогів:

1. Евакуація здійснюється за відповідним звуковим сигналом, який, у разі потреби, активує адміністрація або особа, яка виявила пожежу.
2. Нагадайте дітям про головну мету евакуації, безпеку та правила евакуації: не говори, не біжи, не штовхайся, не повертайся.
3. Закрийте двері та вікна.
4. Візьміть з собою шкільний аварійний набір, відро (може бути складним), сумку для швидкої допомоги (аптечку).
5. Перевірте безпечність маршруту для евакуації.
6. Під час евакуації радять об'єднувати два класи, й під час переміщення один вчитель очолює колону, а інший завершує колону дітей двох класів.
7. Допоможіть дітям з інвалідністю та маленьким дітям.
8. Евакуація здійснюється до певного визначеного місця (місце для кожного класу визначається під час тренувальних навчань і не змінюється).
9. Після прибуття на визначене місце, перевірте наявність усіх дітей за списком.
10. Залишайтеся зі своїм класом і просіть учнів бути разом, бути усім класом разом, нікуди не розходитися.

Якщо небезпечні умови зникли, здійсніть зворотну евакуацію назад до класів, дотримуючись тих самих правил.

Алгоритм дій в разі захоплення вас заручником

1. По можливості якомога швидше опануйте себе, заспокойтеся, не піддавайтеся паніці, не допускайте істеричних проявів. Емоційно невірноважена людина, яка від страху впадає в паніку, лякає терористів своєю непередбачуваністю, і її, швидше за все, вб'ють першою.
2. Якщо вас поранено, старайтеся не рухатися. Так ви зменшите втрату крові.
3. Надавайте допомогу і психологічну підтримку тим, хто слабший – пораненим, жінкам, дітям, особам похилого віку. Уникайте дратівливості та конфліктів при спілкуванні з іншими заручниками.

4. Не ризикуйте своїм власним життям і життям оточуючих. Не допускайте дій, які можуть спровокувати терористів на застосування зброї і призвести до людських жертв (не тікайте, не кидайтеся на терористів, не вихоплюйте зброю тощо).
5. Не намагайтеся умовити терористів, розчулити їх тощо. У той же час не принижуйтеся і не благайте про пощаду.
6. Спілкуючись з терористами, не відводьте очей убік, у той же час, уникайте прямого погляду в очі (на невідомому рівні такий погляд розглядається як виклик).
7. Говоріть спокійним голосом, уникайте викличного, ворожого тону.
8. За необхідності виконуйте розпорядження терористів, особливо протягом перших 30-60 хвилин після нападу. Не вступайте з ними в суперечку.
9. Постарайтеся переконати терористів забезпечити вам та іншим заручникам людські умови існування.
10. Запитуйте дозвіл на вчинення будь-яких дій (сісти, встати, попити, вийти в туалет).
11. Для підтримки сил їжте все, що вам дають.
12. Використовуйте будь-яку можливість для відпочинку. Стрес, у стані якого перебувають заручники, через деякий час призводить до повного нервового виснаження.
13. За можливості дотримуйтеся вимог особистої гігієни.
14. Старайтеся виконувати доступні фізичні вправи.
15. Застосовуйте техніки розслаблення, спробуйте чимось зайняти інтелект (читанням, письмом, тренуванням пам'яті, розв'язуванням математичних задач тощо).
16. Терористи зазвичай відбирають у заручників годинники, мобільні телефони, щоб ізолювати їх від зовнішнього світу. Тому при тривалому утриманні в полоні слідкуйте за часом, відмічайте зміну дня та ночі, ведіть календар.
17. Будьте уважні. Намагайтеся запам'ятати імена (прізвиська), голоси, особливості поведінки терористів, зміст їх розмов між собою. Ця інформація буде дуже важливою для правоохоронних органів після знешкодження терористів і звільнення заручників.
18. Під час штурму спецпідрозділами правоохоронних органів приміщення, в якому вас утримують, негайно ляжте на підлогу обличчям униз якомога далі від вікон і дверей. У жодному разі не беріть до рук зброю, кинуту терористами, інакше вас можуть прийняти за одного з них.

Якщо ви стали жертвою телефонного терориста

1. Подзвоніть з іншого телефону (мобільного, від сусідів) на вузол зв'язку і скажіть причину дзвінка, своє прізвище, адресу та номер свого телефону.
2. Намагайтесь затягнути розмову та записати її на диктофон чи дайте послухати свідкам (сусідам).

3. Одночасно, з розмовою і записом на диктофон, друга людина дзвонить з іншого телефону на вузол зв'язку, а потім в поліцію за телефоном 102 для термінового затримання того, хто телефонував.

4. Напишіть заяву начальнику відділення поліції, на території якого ви проживаєте, для прийняття необхідних заходів.

5. Поліція, за запитом на вузол зв'язку, отримає номер телефону, адресу, прізвище того, хто дзвонив і прийме необхідних заходів.

Алгоритм дій у випадку захоплення літака (автобуса)

1. Якщо ви виявилися в захопленому літаку (автобусі), не привертайте до себе уваги терористів. Огляньте салон, визначте місця можливого укриття на випадок стрілянини;

2. Заспокойтеся, спробуйте відволіктися від того, що відбувається, читайте, розгадуйте кросворди;

3. Зніміть ювелірні прикраси;

4. Не дивіться в очі терористам, не пересувайтеся по салону та не відкривайте сумки без їхнього дозволу;

5. Не реагуйте на провокаційну або зухвалу поведінку;

6. Жінкам у міні-спідницях бажано прикрити ноги;

7. Якщо представники влади почнуть спробу штурму, – лягайте на підлогу між кріслами й залишайтеся там до закінчення штурму;

8. Після звільнення – негайно залиште літак (автобус), тому що не виключена можливість його замінювання терористами й вибуху парів бензину.

Алгоритм дій під час перестрілки

1. Якщо стрілянина застала вас на вулиці, відразу ж лягте й озирніться, виберіть найближче укриття й проберіться до нього, не піднімаючись у повний зріст. Укриттям можуть служити виступи будинків, пам'ятники, бетонні стовпи

або бордюри, канави. Пам'ятайте, що автомобіль – не найкращий захист, тому що його метал тонкий, а пальне – вибухонебезпечне. За першої нагоди сховайтесь у під'їзді будинку, підземному переході, дочекайтесь закінчення перестрілки.

2. Проводьте заходи для порятунку дітей, за необхідності прикрийте їх своїм тілом. За можливості потрібно повідомити про інцидент співробітників поліції.

3. Якщо в ході перестрілки ви перебуваєте у будинку, – укрийтеся у ванній кімнаті й лягте на підлогу, тому що перебувати у кімнаті небезпечно через можливість рикошету. Перебуваючи в укритті, стежте за можливим початком пожежі. Якщо пожежа почалася, а стрілянина не припинилася, залиште квартиру й сховайтесь в під'їзді, далі від вікон.

Робота із здобувачами освіти

щодо запобігання терористичних ситуацій

Здобувачі освіти є певним ключем до безпеки закладу освіти й проведення з ними постійних тренувань гарантує, що вони будуть знати та відповідно діяти під час потенційно небезпечних або загрозливих ситуацій.

Важливо враховувати, що:

- атаки на заклад освіти не випадкові й часто плануються заздалегідь;
- у більшості випадків про атаку на заклад освіти знали інші особи, але не повідомляли про цю загрозу через страх, або не вірили, що загроза реальна, або не знали, до кого звернутися за порадою, або через брак часу;
- перед нападом з'являються певні попереджувальні знаки;
- у більшості випадків насильства, які скоєні учнем, він мав певні проблеми з поведінкою.

Поради педагогам, як комунікувати із учнями та студентами щодо безпеки:

- застерігайте учнів та студентів бути пильними й заохочуйте повідомляти про будь-які загрози або підозрілу поведінку;
- поділіться історіями запобігання терактів за повідомленнями учнів чи студентів;
- запевніть студентів, що їхні повідомлення будуть зберігатися конфіденційними та анонімними;
- покажіть учням та студентам різницю між балачками (доносом) і повідомленням відповідальної людини, коли є проблема безпеки;
- попросіть студентів сприймати всі погрози серйозно, навіть ті, які робляться жартома;
- просіть повідомити про загрозу, інцидент або підозрілу поведінку, навіть якщо учні та студенти міркують, що інші про це вже знають;
- будьте в курсі загроз і постів, зроблених в онлайн-блогах і публікаціях у соціальних мережах.

Що повинен робити кожен громадянин у випадку надзвичайної ситуації та які права він має у сфері цивільного захисту

У статті 21 Кодексу цивільного захисту України зазначається, що громадяни України зобов'язані:

- дотримуватися правил поведінки, безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях;
- дотримуватися заходів безпеки у побуті та повсякденній трудовій діяльності, не допускати порушень виробничої та технологічної дисципліни, вимог екологічної безпеки, охорони праці, що можуть призвести до надзвичайної ситуації;
- вивчати способи захисту від надзвичайних ситуацій та дій у разі їх виникнення, надання домедичної допомоги постраждалим, правила користування засобами захисту;

- повідомляти службі екстреної допомоги населенню про виникнення надзвичайних ситуацій;
- у разі виникнення надзвичайної ситуації до прибуття аварійно-рятувальних підрозділів вживати заходів для рятування населення і майна;
- дотримуватися протиепідемічного, протиепізоотичного (епізоотія – інфекційні хвороби тварин) та протієпіфітотичного (епіфітотія-інфекційні хвороби рослин) режимів, режимів радіаційного захисту;
- виконувати правила пожежної безпеки, забезпечувати будівлі, які їм належать на праві приватної власності, первинними засобами пожежогасіння, навчати дітей обережного поводження з вогнем.

Громадяни України мають право на:

- отримання інформації про надзвичайні ситуації або небезпечні події, що виникли або можуть виникнути, у тому числі в доступній для осіб з вадами зору та слуху формі;
- забезпечення засобами колективного та індивідуального захисту та їх використання;
- звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань захисту від надзвичайних ситуацій;
- участь у роботах із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у складі добровільних формувань цивільного захисту;
- отримання заробітної плати за роботу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у разі залучення до таких робіт згідно з трудовими договорами;
- соціальний захист та відшкодування відповідно до законодавства шкоди, заподіяної їхньому життю, здоров'ю та майну внаслідок надзвичайних ситуацій або проведення робіт із запобігання та ліквідації наслідків;
- медичну допомогу, соціально-психологічну підтримку та медико-психологічну реабілітацію у разі отримання фізичних і психологічних травм.

Телефони рятувальних та аварійних служб

112 – єдиний номер виклику всіх служб екстреної допомоги.

Зателефонувавши за цим номером, диспетчер викличе бригаду потрібної служби.

101 – Рятувальна служба, пожежна допомога

102 – Національна поліція

103 – Швидка медична допомога

104 – Аварійна служба газових мереж